

TEHETSÉGTÁMOGATÁS A
PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM KILENC TUDOMÁNYÁGÁBAN
TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0014

RODOSZ/3

**Harmadik egyetemközi
Romanisztikai Doktorandusz Konferencia**

Programfüzet

2012. október 19.

PPKE BTK, Sophianum
1088 Budapest, Mikszáth Kálmán tér 1.

Program**9h50: MEGNYITÓ (I./112.)****Irodalom és fordítás (I./112.)****Elnök: Ádám Anikó**

10h00 – 10h20: Miklós Barbara
(ELTE Irodalomtudományi DI):
A fantasztikum térbővítése *Auguste de Villiers de l'Isle-Adam: A jövő Évája című művében*

10h20 – 10h40: Ludmann Ágnes
(ELTE Irodalomtudományi DI):
Paolo Nori, Bassotuta non c'è. A mű formai, stílári, nyelvészeti és retorikai jellemzői az emíliai irodalomban

10h40 – 11h00: Szilágyi Mónika
(PPKE Irodalomtudományi DI):
Szabó Magda Disznótor című regényének olasz kiadása: a fordítás és a befogadás problémái

Nyelvészet (II./205.)**Elnök: Giampaolo Salvi**

10h00 – 10h20: Fodor Andrea
(ELTE Nyelvtudományi DI):
A középkori szardíniai szöveg emlékek korpuszának bemutatása

10h20 – 10h40: Bobay Orsolya
(ELTE Nyelvtudományi DI):
Szakerális tér *Boccaccio De montibusában*

10h40 – 11h00: Máté Zsuzsanna
(DE Nyelvtudományok DI):
A proppi modell érvényesítése a szöveg szintjén
Chrétien de Troyes Yvain avagy az Oroszlános Lovag című regényének elemzésében

11h00 – 11h30: KÁVÉSZÜNET**Dráma (I./112.)****Elnök: Bors Edit**

11h30 – 11h50: Czigány Ildikó
(ELTE Irodalomtudományi DI):
Az Orlando furioso és a 17-18. századi velencei operajátás bagyományai

11h50 – 12h10: Bársony Zsófia
(ELTE Irodalomtudományi DI):
Történelmi hátság *Louis-Sébastien Mercier drámáiban*

12h10 – 12h30: Dombi Anikó
(ELTE Irodalomtudományi DI):
„Drámai formába öntött tiúndéres mesék” – Carlo Gozzzi színművei Magyarországon

Dialektológia (II./205.)**Elnök: Domokos György**

11h30 – 11h50: Novák Barnabás
(PTE Nyelvtudományi DI):
A comascói dialektus, mint közös emlék és kulturális identitás

11h50 – 12h10: Hargitai Evelin Gabriella
(ELTE Nyelvtudományi DI):
A mirandai-portugál nyelvcsere a mezőgazdasági szókincs használatának tükrében

12h10 – 12h30: Ertsey Nikolett
(ELTE Nyelvtudományi DI):
Az abruzzói dialektusok segédige-választása

12h30 – 14h00: EBÉDSZÜNET**Líra (I./112.)****Elnök: Armando Nuzzo**

14h00 – 14h20: Ertl Péter
(ELTE Irodalomtudományi DI):
Petrarca, Plautus, Querolus

14h20 – 14h40: Papp Eszter
(ELTE Irodalomtudományi DI):
Franco Sacchetti költészete. A költő jelenléte az Aragóniai Versgyűjteményben és interpretációja a Quattrocento második felében

14h40 – 15h00: Tóth Ágnes
(PPKE Irodalomtudományi DI):
Téremblémák *Maurice Carême költészetében*

Történelem és kultúra (II./205.)**Elnök: Majorossy Imre**

14h00 – 14h20: Kuffart Hajnalka
(PPKE Történelemtudományi DI):
Piero Pincharo de Parma, egy olasz számvevőtiszt magyar földön

14h20 – 14h40: Chiara Maria Carpentieri
(UC Milano, Studi umanistici):
Un codice di argomento ungherese conservato presso la Biblioteca Ambrosiana di Milano

14h40 – 15h00: Böröcsök Gizella
(ELTE Irodalomtudományi DI):
Versenyben az olasz kulturális városok – Európa Kulturális Fővárosa 2019

15h00: ZÁRÁS (I./112.)

Absztraktok

Irodalom és fordítás

Miklós Barbara (ELTE Irodalomtud. DI, Francia irod. a felvilágosodástól napjainkig DP):

A fantasztikum térhódítása Auguste de Villiers de l'Isle-Adam: A jövő Évája című művében

A XIX. századi francia irodalom egyik legeredetibb, bár életében kevésbé elismert személyisége Auguste de Villiers de l'Isle-Adam, akinek írói munkássága hazánkban – legalábbis a nagyközönség számára – szinte teljesen ismeretlen; mindössze néhány novellája, elbeszélése olvasható magyarul. *A jövő Évája (L'Eve future)* című műve egy modernkori teremtéstörténet, mely a fantasztikus irodalom egyik legfontosabb témáját, a mesterséges, ember által teremtett kreatúra lehetőségét dolgozza fel. Ez a komplex regény a fantasztikus irodalom egy sajátos, sok szempontból atipikus határeset, mely számos elemzési irányra ad lehetőséget. A szöveg fantasztikus jellege annak ellenére tagadhatatlan, hogy a narratíva sokkal komplexebb a korszakban népszerű fantasztikus történetekben megszokottnál. Az előadás témája a szöveg egy lehetséges olvasatának bemutatása: a fantasztikum megszületésének, mint folyamatnak a vizsgálata. Látni fogjuk, hogy a mű fő vonulatát alkotó teremtéstörténettel párhuzamosan a fantasztikus irodalom egyik legismertebb motívuma bontakozik ki: egy bonyolult metamorfózisról van szó, melynek során egy szigorúan racionális alapon, a tudomány vívmányai segítségével megépített automatából a teremtői által már nem irányítható, magasabb rendű létező válik. A tudomány és a természetfeletti erők együttműködéséből születő lény tökéletes és meghaladja a korábbi emberkarikatúrákat: a testet öltött Szépség lesz. Az Ideál tehát megtestesül: a tudomány fejlettsége és egy tudós zsenialitása teszi lehetővé, hogy létrejöjjön, de az Isten ellen lázadó ember csak a burkot, az eredeti tökéletesítő hasonmást képes megalkotni; a kreatúra az ember által már nem irányítható, misztikus erők közreműködése által válik emberiség felett álló lénnyé. A transzcendens az első soroktól jelen van a szövegben, de mesterien felépített módon, fokozatosan és szinte észrevétlenül veszi át az uralmat a regény szereplői felett.

Ludmann Ágnes (ELTE Irodalomtudományi DI, Italianisztikai irod.- és művelődéstört. DP):

Paolo Nori, Bassotuba non c'è. A mű formái, stílári, nyelvészeti és retorikai jellemzői az emíliai irodalomban

Paolo Nori egyike az ún. emíliai íróknak, akik munkásságát több szempontból vizsgálom majdani doktori disszertációmban. Kutatásaim során arra a kérdésre próbálok választ keresni, hogy lehetséges-e stílári, formai, szerkezeti és nyelvi jegyek alapján azt állítanunk, hogy az emíliai írók egy konkrétan körbejárható, önszerveződő csoportosulást alkotnak vagy külön író egyéniségekről kell beszélnünk, akiknek közös jellemzői pusztán a származási helyük véletlen következményei.

Jelenlegi előadásomban Paolo Nori *Bassotuba non c'è* című, első igazán nagy sikerű regényét szeretném bemutatni a közönségnek. A rövid történeti-életrajzi bevezetés után a művet különböző nézőpontokból, azaz szerkezete, megformálása, stílusa és nyelvezete alapján elemzem, miközben igyekszem párhuzamot vonni az általam vizsgált többi szerző, azaz Malerba, Benati, Cavazzoni, Celati és Cornia írásai közt, rávilágítani a hasonlóságokra és eltérésekre, példákkal illusztrálva felfedezéseimet. Lezárásként vázaltszerűen összefoglalom tapasztalataimat, ám a kezdeti kérdésre választ csak a teljes elemzés befejeztével, azaz a disszertációban ígérhetek.

Szilágyi Mónika (PPKE Irodalomtudományi DI):

Szabó Magda Disznótör című regényének olasz kiadása: a fordítás és a befogadás problémái

Szabó Magdának Olaszországban immár tíz regénye jelent meg két könyvkiadónál is, Einaudi és Edizioni Anfora kiadásában. 2011 szeptemberében került az olasz könyvesboltokba Szabó Magda *Disznótör*ének olasz nyelvű fordítása, melynek gondozása, jegyzetekkel való ellátása, ahogy az Anforánál az írónőtől eddig megjelent regényeké, az én feladatomból volt. Ez alkalommal az eredeti szöveg komplexitása: a számos szereplő belső monológjainak egymásba fonódása, az *in medias res* kezdés, a nemzetünk irodalmára jellemző szabad függő beszéd sűrű alkalmazása nagy kihívások és választások elé állított.

Egy a *Kortár*ban megjelent 1972-es cikk alapján tudjuk, hogy e regény igen fontos helyet foglalt el az írónő alkotói pályáján, hiszen a lap felhívására, mely arra kérte, elemezze a legfontosabb és legnépszerűbb művét, Szabó Magda, a modell és a valóság viszonyának és bonyolult összefüggéseinek a feltárására a szerinte legalkalmasabbat: a *Disznótört* választotta.

Az írónő később átültette a színpadra is, *Kigyómarás* címmel, és nagy sikerrel játszották hosszú éveken keresztül a színházakban. A regény magyar nyelvű első kiadását követően a hatvanas években hét nyelven jelent meg fordításban, sok elismerő kritikát kapva: a Brontë testvérek műveit és a klasszikus görög színműveket emlegették vele egy sorban. De az áttörő sikert mégsem ez a könyv hozta, hanem Magyarországon a *Für Elise*, külföldön *Az Ajtó*.

Előadásomban a szerkesztői munkám tapasztalatait szeretném ismertetni, a szöveggondozói választásaim megindokolni, az 1966-os angol nyelvű fordítás tükrében is és választ adni arra a kérdésre is, mely a szöveg gondozása közben járt folyton a fejemben: miért nem ez az igen fontos mű hozta meg a széleskörű közönségsikert Szabó Magdának külföldön?

Dráma

Czigány Ildikó (ELTE Irodalomtudományi DI, Italianisztikai irod.- és művelődéstört. DP):

Az Orlando furioso és a 17-18. századi velencei operajátszás hagyományai

Ludovico Ariosto lovagregénye, az *Orlando furioso* röviddel megjelenése után nemcsak szövevényes cselekményével, hanem verssorainak zeneiségével is felkeltette olvasói és hallgatói figyelmét. Parafrazaált sorait vándorzenészek énekeltek, énekeit madrigálszerzők zenésítették meg. A *Furioso* a Seicento librettistáinak is kedvelt irodalmi forrásává vált: a század során Róma, Firenze és Velence színpadain mutattak be Orlando ihlette operákat. Közülük a rendkívül látványos előadásokat ígérő velencei színházak számára írt librettókat szeretném bemutatni, melyek dramaturgiáját a belépőjegyért fizető közönség ízlése is befolyásolt. Előadásomban az *Orlando furioso*-n keresztül a 17. és 18. századi velencei operajátszás jellegzetességeire fókuszálva az Árkádia reformját megelőző, és az azt követő időszak alapvető dramaturgiai különbségeire is szeretnék rámutatni.

Bársony Zsófia (ELTE Irodalomtud. DI, Francia irod. a felvilágosodástól napjainkig DP):

Történelmi hűség Louis-Sébastien Mercier drámáiban

A 18. század 2. felében a francia színházi irodalomban új műfajként megjelenő polgári dráma gyökeresen szembefordul a 17. századi klasszicista színház merev szabályaival. Előadásom bevezető részében a francia dráma kialakulásának körülményeivel foglalkozom, bemutatom a műfaj jellemzőit és újításait a klasszicista tragédiához és komédiához képest.

A műfaj két legfőbb teoretikusa, Denis Diderot és Louis-Sébastien Mercier, elméleti műveikben egy természetesebb, realisabb színjátszást képviselnek, amely hűen ábrázolja a valóságot, az ő szavakkal az igazságot. Diderot elképzelésében a polgári dráma legfőbb célja az erkölcsösségre nevelés. Mercier ezen túlmenően a politikai, nemzeti dráma megteremtését tűzi ki célul. Az új műfajban a politikai nevelés lehetőségét is látja, ezért fordul a történelmi dráma felé. Saját korának filozófia és politikai eszméit közvetíti, ugyanakkor szem előtt tartja a történelmi igazság, vagyis az adott történelmi kor hű és realis bemutatását.

Előadásom témája annak a vizsgálata, hogy Mercier milyen módszerekkel próbálja műveiben alátámasztani a történelmi hűséget. Erre vonatkozóan három módszert különböztetek meg: a darabok előszavait, a lábjegyzeteket és az idézeteket történelmi alakok híres gondolatairól (mindháromra példákat hozva Mercier színműveiből). Arra is kitérek, hogy milyen sikerrel tudja a szerző összeegyeztetni a történelmi hűség tiszteletben tartását a felvilágosult eszmék közvetítésével.

Dombi Anikó (ELTE Irodalomtudományi DI, Italianisztikai irod.- és művelődéstört. DP):

„Drámai formába öntött tündéres mesék” – Carlo Gozzi színművei Magyarországon

Előadásomban Carlo Gozzi színműveinek magyarországi recepcióját vizsgálom. Vizsgálódásom középpontjában a Magyarországon bemutatott Gozzi-darabok állnak, a XVIII. század második felétől a XIX. század közepéig. Gozzi színművei német közvetítéssel érkeztek hazánkba, így darabjait először a Pest-budai Német Színházban mutatták be. A XVIII. században még csak német nyelven, átíratban vitték színre a Gozzi-műveket, az első magyar nyelvű előadásra csak mintegy fél évszázaddal később került sor, de ez is átdolgozás volt. Előadásomban azt tárgyalom, hogy melyik színműve mikor jelent meg Magyarországon, milyen fordításban vagy átíratban, melyek bizonyultak különösen sikeresnek és milyen okból. Ezáltal azt a folyamatot szeretném felvázolni, ami a német nyelvű daraboktól vezetett a magyar fordításig, illetve az átíratoktól az eredeti darabok bemutatásáig. Ezen kívül kitérek a Gozzi-darabok korabeli kritikai fogadtatására is, a magyar nyelvű darabok megjelenését követően több újság számolt be a szerző különleges atmoszférájú színházi meséiről.

Líra

Ertl Péter (ELTE Irodalomtudományi DI, Italianisztikai irod.- és művelődéstört. DP):

Petrarca, Plautus, Querolus

Nehezen eldönthető kérdés a Petrarca-kutatásban, hogy a költő mikor ismerte meg Plautus komédiáit. Korábban Arnaldo Foresti és Umberto Bosco véleménye volt az irányadó, akik 1343 körüli időpontra datálták az eseményt, ám miután Giuseppe Billanovich felvetette, hogy a költő korai leveleinek nagy

része későbbi, 1350–1351 körül keletkezett fiktív írás, ez utóbbi dátum vált elfogadottabbá. Billanovich többek között azzal érvelt elméletének alátámasztására, hogy Petrarca a kérdéses levelekben bőségesen idézi Plautust, akit szerinte éppen 1350–1351-ben ismert meg, ez utóbbi véleményét azonban a kutató nem támasztotta alá filológiai adatokkal. A farkába harapó kígyó klasszikus esetével állunk tehát szemben: az episztolák fiktívek, mert Petrarca Plautust idézi bennük, ugyanakkor csak azért idézheti bennük a komédiáiról, mert nem ténylegesen elküldött, hanem utólag megszerkesztett, fiktív levelekről van szó. Jelen előadásomban a *Baráti levelek (Familiares)* kérdéses könyveinek, továbbá néhány más Petrarca-passzusnak az elemzésével kísérlem meg igazolni Billanovich elméletét, a kutatásba bevonva a *Querolus* vagy *Aulularia Plauti* címen ismert, késő ókori anonim művet is, melyet Petrarca legalább az 1330-as évek közepe óta ismert, sőt jegyzeteivel látott el.

Papp Eszter (ELTE Irodalomtudományi DI, Italianisztikai irod.- és művelődéstört. DP):

Franco Sacchetti költészete. A költő jelenléte az Aragóniai Versgyűjteményben és interpretációja a Quattrocento második felében

Disszertációm az 1476-ban Lorenzo de' Medici és Angelo Poliziano által összeállított és 1477-ben Federico d'Aragona-nak, a nápolyi király fiának elküldött Aragóniai Versgyűjtemény irodalomkritikai elemzésével foglalkozik. Az Antológia a vulgáris nyelvű költészet első szisztematikusan áttekintését adja. Dolgozatomban a Francesco Petrarca halála utáni költők jelenlétére/hiányára próbálok irodalmi-politikai-társadalmi okokat keresni, hogy ily módon adjak képet Lorenzo és Poliziano választási kritériumairól és felvázoljam a Quattrocento második felében kialakult irodalmi kánonokat. Franco Sacchetti (cca.1332-1400) jelenléte az Antológiában nagy jelentőséggel bír: a Trecento végén élt költő-novellista 88 költeményét olvashatjuk az Antológia fennmaradt másolataiban, amivel, a költemények mennyiségét tekintve, az összes költőt megelőzi, még Dantét, vagy Cino da Pistoia-t is. A Trecento három nagyja iránti elkötelezettségével, szerénységével, mellyel a saját költészetét szemlélte, a kor eseményeiben való aktív politikai jelenlétével, illetve zenei költeményei frissességével, madrigáljaival méltán érdemelte ki az őt megillető helyet az Antológiában. Mégsem tartozik azonban a nagy költők közé: sok költeménye hiányzik is a versgyűjteményből. Vajon stilisztikai vagy tartalmi okok miatt? Előadásomban erre próbálok választ keresni: milyen kritériumok alapján választották ki Lorenzóék Sacchetti költeményeit, illetve képet próbálok adni a Trecento végének Firenzéjéről.

Tóth Ágnes (PPKE Irodalomtudományi DI):

Téremblémák Maurice Carême költészetében

A tárgyi, geometriai terek élményekkel és érzelmekkel telített terek, metaforikus jelentésüket egyéni és kollektív térélmények biztosítják. A költői képzelet által teremtett és bejárt terek tértapasztalásunk lélektani terei.

Maurice Carême XX. századi belga költő verseiben ilyen tárgyi-lélektani tereket járhatunk be. Ezek az emblematikus terek nem egyszerűen díszletek, a költői énkeresés színterei: a költői életút, a gyermekkor, annak elvesztése és megtalálása kiolvasható a tér és vers-én viszonyából.

A költői műben előforduló téremblémákat irányvonalak szerint csoportosítottam, értelmeztem: horizontális és vertikális vonalak mentén. A terek – téremblémák – törekvéseket, vágyakat, különböző magatartásformákat is megtestesítenek, azaz viszonyokat képviselnek. Horizontális szinten ezt a viszonyt

a kint/bent dialektikájával mutattam be: ház, kastély, fészek, kert (bensőségesség), falak (még véd, de el is választ), végül az ablak, a küszöb, az ajtó az átmenetet biztosító térbeli toposzok.

A függőleges mozgást, a lent/fent dialektikáját biztosító téremlémák: a létra, a lépcső, a torony, a kút. Ezek a térbeli toposzok átmenetet képeznek a világ három szintje között: az alvilág, a föld és a menny között. Jelenlétük a költői képvilágban jelzi az ember ősi vágyát a transzcendens megtapasztalása felé.

Nyelvészet

Fodor Andrea (ELTE Nyelvtudományi DI, Romanisztika DP):

A középkori szardíniai szövegelemek korpuszának bemutatása

Előadásom célja áttekintést nyújtani a középkori szardíniai nyelvvaltozatok tanulmányozását lehetővé tevő szövegelemekről. Ősztöndíjas tanulmányutam során lehetőségem nyílt gyűjtőmunkát végezni szardíniai könyvtárakban, doktori kutatásom célja pedig a gyűjtött anyag alapján vizsgálatokat végezni a középkori szardíniai nyelvvaltozatok mondatának témakörében.

Kiindulásként a szövegek keletkezését lehetővé tevő történeti hátteret vázolom fel, majd áttekintést adok a korszakra is jellemző dialektális megosztottságra. Bemutatom az egyes areális egységek legfontosabb szövegelemeit, és kitérek a dialektális felosztás (logudorese – campidanese – arborense) nehézségeire.

A fennmaradt szövegek jellemző típusait is bemutatom (törvénykönyvek, adománylevelek, krónikák), valamint ismertetem a középkori szárd szövegelemeket érintő legújabb filológiai eredményeket, szövegkiadásokat (*Condaghe di Santa Maria di Bonarcado*, *Condaghe di San Nicola di Trullas*, *Carta de Logu dell'Arborea*).

Bobay Orsolya (ELTE Nyelvtudományi DI, Ókortudomány DP):

Szagrális tér Boccaccio De montibusában

Előadásomban a *De montibus*ban megjelenő szent tér jellemzőit szeretném bemutatni, egyrészt a különböző földrajzi névtípusok, másrészt a szent helyek jellege szempontjából. A Boccaccio által ábrázolt szent térrel kapcsolatban szeretném bemutatni mind az antik hagyomány, mind a zsidó-keresztény hagyomány szent helyeit, különös tekintettel ezek kapcsolódási pontjaira. A téma bemutatása során nem hagyom figyelmen kívül a földrajzi nevek egyes csoportjainak a szerző által bemutatni szándékozott összefüggéseit, mivel ezeknek ennek a mű mondanivalója szempontjából nagy jelentősége van. A *De montibus*ban ábrázolt szent térrel összefüggésben végül szót ejtek a *De montibus* utóéletének egy 16. századi vonatkozásáról is.

Máté Zsuzsanna (DE Nyelvtudományok DI, Modern Nyelvészeti DP):

A proppi modell érvényesítése a szöveg szintjén Chrétien de Troyes Yvain avagy az Oroszlános Lovag című regényének elemzésében

Chrétien de Troyes egyike azon kiemelkedő XII. századi francia szerzőknek, akiknek a műveit a kelta hagyomány ihlette. Történeteit gyakran tekintik az ír szágák és walesi mesék finomított változatának: a

Kerekasztal lovagjainak gyakran hasonló kalandokban van részük, mint a szágák hőseinek, néhány szereplőben rettenetes istenségek, csábító tündérek alakját vélhetjük felfedezni, akik hol gátolják, hol segítik a lovagokat céljaik elérésében; egyes epizódokban pedig az évszakok váltakozásához kapcsolódó mítoszt követhetjük nyomon. Mindezek alapján feltételezhetjük, hogy a kelta folklór nem pusztán a csodás elemek jelenléte által épült be a chrétieni regényekbe, hanem azok szerkezeti felépítése is affinitást mutat a mesékkel. Korábbi kutatásaim során rámutattam arra, hogy a Vladimir Propp által varázsmesék struktúrájának megfigyelésére kidolgozott modell csakugyan érvényesíthető az udvari regények szerkezetének vizsgálata során is. Előadásomban ezúttal az merül majd fel kérdésként, hogy a proppi értelemben vett funkciók, menetek és a szereplők bekapcsolása a történetbe milyen mértékben alkotnak nyelvileg jól körülhatárolható szerkezeti egységeket és járulnak hozzá a szöveg koherenciájának illetve lineáris tagolásának biztosításához Chrétien de Troyes „Yvain avagy az Oroszlános Lovag” (*Yvain ou le Chevalier au Lion*) című regényében.

Dialektológia

Novák Barnabás (PTE Nyelvtudományi DI, Alkalmazott Nyelvészet DP):

A comascói dialektus, mint közös emlék és kulturális identitás

Az előadás célja, hogy képet adjon egy észak-olaszországi kisközség lakosságának saját dialektusához való viszonyáról. Kutatásom elméleti alapját Fischman (*Language and Ethnicity in Minority Sociolinguistic Perspective*. Multilingual Matters Ltd., Clevedon, 1989) a diglossziás kétnyelvűség nyelvi jelenséggel kapcsolatos megállapításai és Berruto (*Lezioni di sociolinguistica e di linguistica applicata*. Liguori, Napoli, 1987) a beszélőre vonatkozó *Hogyan?*, *Miért?* és *Hol?* kérdésköre képezi.

Az adatgyűjtést 2011. október 16. és november 31. között végeztem az „*Il comasco come una memoria comune e un'identità culturale*” (a kutatás magyar címe: *A comascói dialektus, mint közös emlék és kulturális identitás*) című projekt keretében. A begyűjtött adatok lehetőséget biztosítanak Lombardia régióban, két megye?, Como és Lecco határán, az összesen három dialektus együttélésében fekvő Pusiano község lakosai nyelvi öntudatának és saját dialektusához való viszonyának megismerésére, az idősebb (55+) és a fiatalabb (18-35 évesek) korosztály körében. A vizsgálat általánosságban megfogalmazott célja, hogy két, egymástól különböző korcsoportban hogyan változik a saját nyelvjárashoz való viszony. Az előadás második részében az extenzív (kérdőív) és intenzív (tematikus interjú) módszerrel gyűjtött adatok alapján bemutatom a dialektushoz fűződő viszony tudatosságát és a beszélők normatív hajlamát. A beszélgetések során egyes, a korkülönbség miatt fontosnak tartott kérdéskörök kötelezően érintésre kerültek. Épp ezek a jellemzők, valamint egyéb időbeli, politikai, gazdasági és társadalmi tényezők határozták meg az ott élők nyelvhasználatát. Az előadás harmadik része a saját nyelvjárás és az államnyelv használatának színtereit tárja fel a két korcsoportra vonatkozóan.

Az eredmények között ismertetem a fiatalabb korosztálynál bizonyos regiszterekben megfigyelhető kódváltás jellegzetességeit és kiváltó okait, eredményeimet egy, a kilencvenes évek végén készült hasonló kutatás eredményeivel összevetve.

Hargitai Evelin Gabriella (ELTE Nyelvtudományi DI, Romanisztika DP):***A mirandai-portugál nyelvcseré a mezőgazdasági szókincs használatának tükrében***

A mirandai (mirandés) nyelvet Északkelet-Portugáliában beszéli egy körülbelül tízezer fős közösség. 1999 óta hivatalosan elismert nyelv, ám használóinak jelentős része portugáldomináns bilingvis. Korábban, ahogyan José Leite de Vascelos fogalmazott, a mirandai a „mező, az otthon, a munka és a szerelem” („língua do campo, do lar e do amor”) nyelve volt, vagyis informális színtereken és a mezőgazdasági munkák során használták.

A gazdasági élet nagyban befolyásolja egy nyelv megtartását. A mirandai vitalitását is nagyrészt az biztosította, hogy a hagyományos mezőgazdasági termeléshez szükséges ismeretek mirandaiul hagyományozódtak generációról generációra. Azonban az utóbbi évtizedekben Miranda do Douro megye gazdasága jelentős szerkezeti átalakuláson esett át: a szolgáltatások (turizmus, vendéglátás, kereskedelem) szektorának szerepe nőtt, a mezőgazdaságban pedig már csak a lakosság csekély része dolgozik, közülük is sokan csak részdíós foglalkoztatás keretében.

A mezőgazdasági termelés csökkenése és a paraszti réteg eltűnése miatt a mirandai fontos színteret veszíti el, és az új generációk előtt már nincsenek gazdasági okok ennek a nyelvnek az elsajátítására. Így a mirandai nyelv továbbadása, megtartása már sokkal inkább egyéni, tudatos elhatározás kérdése, amely zömmel az értelmiségiekre jellemző.

Előadásomban azt vizsgálom, hogy a mezőgazdasági szókincs, kifejezések ismerete hogyan függ össze a beszélők életkorával és mirandai nyelv-tudásával. 2012 júliusában és augusztusában Miranda do Douro megyében végzett felmérésem segítségével bemutatom, hogy a nyelvcseré főként gazdasági okokra vezethető vissza, közelebbről pedig az agrárágazat térvésztesére.

Ertsey Nikolett (ELTE Nyelvtudományi DI, Romanisztika DP):***Az abruzzói dialektusok segédige-választása***

Előadásomban az *essere* és az *avere* segédigék disztribúcióját vizsgálom olyan felső-dél-olasz dialektusok modern változataiban, amelyekben ezek személytől függően váltakoznak az összetett igeidőkben. A vizsgált jelenséget a modern irodalmi olaszhoz viszonyítva mutatom be, középpontban az abruzzói dialektussal.

Bevezetésképpen összefoglalom az irodalmi olasz nyelv segédige használatát az összetett igeidőkben, majd rövid áttekintést nyújtok az itáliai dialektusok csoportosításáról, kiemelve a vizsgált felső-dél-olasz dialektusok (Abruzzo, Molise, Campania, Puglia tartományok bizonyos területei) közös jellemzőit a segédige disztribúcióra vonatkoztatva.

Az előadás gerincét tehát az elsősorban a felső-dél-olasz dialektusokra jellemző segédige váltakozás adja, vagyis az a jelenség, amely szerint az *avere* és az *essere* az összetett igeidőkben személytől függően váltakozik. Az ilyen típusú disztribúciónak eltérő változatai léteznek, attól függően, hogy mitől függ a segédige választás. Ha csak a személytől függ, akkor a segédige első és második személyben *essere*, harmadik személyben *avere*. Másról a személytől és az argumentum struktúrájától is függhet, így első és második személyben mindig *essere*, de harmadik személyben az argumentumtól függ, megint másról pedig a segédige mindig a személytől függ, kivéve E/1 és E/3 személyt, amikor az argumentumtól függ. Megint másik variánsban E/1 és E/2 személyben *essere*, E/3 személyben az argumentumtól függ, míg többes számban mindig *havere*. Végül pedig léteznek olyan területek, ahol csak *es sere*, illetve csak *havere* használatos minden esetben. Mindezeket röviden illusztrálom, ám a továbbiakban a jelenség lehetséges okainak bemutatásához az elterjedtebb, személytől függő disztribúciót helyezem a középpontba.

A vizsgált nyelvi jelenség eddig kidolgozott magyarázatainak ismertetéséhez mindenképp azt mutatom be példákkal, hogyan viselkednek ugyanazok az igeik az abruzzói dialektusokban, amelyek az irodalmi olasz nyelvben tranzitívként, intranszítívként, ezen belül unergatívként vagy unakkuzatívként működnek a különböző összetett szerkezetekben.

Az előadás célja, hogy bemutassam ezt a sajátosan felső-dél-olasz segédige disztribúciót, továbbá ismertessem az eddig született különböző nyelvészeti magyarázatokat.

Történelem és kultúra**Kuffart Hajnalka (PPKE Történelemtudományi DI):*****Piero Pincharo de Parma, egy olasz számvevőtiszt magyar földön***

Estei Hippolit esztergomi érsekségének idején a gazdasági könyvelést egy olasz tisztviselő irányította: Piero Pincharo de Parma. Az általa szerkesztett számadáskönyvek gazdag forrásanyagot jelentenek a magyar középkor végét kutatók számára. Ha megvizsgáljuk az ő alakját, egyszerre nyerhetünk bepillantást az általa vezetett könyvelési rendbe, tisztviselői feladatkörébe, s mivel ő maga számlaalanyként is megjelenik a kötetekben, láthatjuk miképp alakult egyéni sora magyar földön.

Az előadásban szeretném bemutatni az OTKA által támogatott, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Olasz Tanszékén folyó kutatások során eddig feltárt forrásokat, amelyeknek Piero Pincharo de Parma a szerkesztője, valamint a pályázat keretében szervezett modenai utazás során talált, ám Magyarországon egyelőre ismeretlen forrásadalekokat (Estei Hippolit Magyarországra érkezése előtt Ferrarában készült számadáskönyv Piero Pincharóra vonatkozó tételeit és egy 1498-ban írt latin nyelvű levelet, amelyet az érsek Pieróhoz intézett). Az írnoki/számvevőtiszt tevékenységén túl, szeretném végigvezetni az ő számlatörténetét Estei Hippolit tíz éves esztergomi érseksége idején. Végül a további forrásfeltárás fontosságára és lehetséges eredményeire is szeretnék röviden kitérni, mivel a mai napig nem egészében ismerjük a Modenában őrzött, esztergomi illetőségű anyagot, s így Piero Pincharo de Parma teljes történetét sem.

Chiara Maria Carpentieri (UC Milano, Studi umanistici, Tradizione e contemporaneità):***Un codice di argomento ungherese conservato presso la Biblioteca Ambrosiana di Milano***

Questo intervento verte sulla presentazione del contenuto di un codice fattizio conservato presso la Biblioteca Ambrosiana di Milano e segnato G 275 inf. Il volume, che per il momento è stato sottoposto a un'indagine di tipo preliminare, contiene più di 100 testi redatti in lingua latina e italiana, databili tra il 1550 e il 1558; tra questi, più di cinquanta si riferiscono alle campagne imperiali contro il Turco guidate dal condottiero Giovanni Battista Castaldo in territorio ungherese-transilvano negli anni 1551-1552. Nonostante i testi tràditi non costituiscano un sistema organico, è comunque stato possibile ascriverli entro precise categorie: più di venti sono documenti originali, provvisti di timbri in ceralacca e sigilli, redatti da illustri personaggi quali il re dei Romani Ferdinando I, la regina Isabella d'Ungheria e il condottiero Giovanni Battista Castaldo; 8 sono copie di documenti ufficiali; circa 20, infine, sono documenti non ufficiali (originali e copie) di argomento molto vario (memoriali, istruzioni, note, elenchi, etc.). Scopo precipuo dell'intervento è dunque quello di mettere in circolazione lo straordinario

patrimonio tramandato dal codice; i documenti reperiti paiono tra l'altro meritevoli di indagini più approfondite, al fine di arricchire ulteriormente la ricostruzione storica di alcuni episodi delle campagne imperiali contro il turco della metà del XVI secolo.

Slama Györgyné Börcsök Gizella

(ELTE Irodalomtudományi DI, Italianisztikai irod.- és művelődéstört. DP):

Versenyben az olasz kulturális városok – Európa Kulturális Fővárosa 2019

Olaszországban már három város kapta meg a rangot jelentő elismerést: 1986-ban Firenze, 2000-ben Bologna, 2004-ben pedig Genova. Jóllehet, csak 2012 végére várható az Európa Kulturális Fővárosa 2019 cím elnyerésére szóló pályázat kiírása, már tizenhat olasz önkormányzat jelezte nevezési szándékát. Mint ismeretes, 2019-ben Olaszország és Bulgária egy-egy városa viselheti e kitüntető elismerést. Az UNESCO a világ kulturális örökségének 70%-át Itáliának tulajdonítja. Nem meglepő tehát, hogy ilyen nagyszámú város érzi magát méltónak az európai kultúra képviselőjére, és az egy évig tartó, európai szintű kulturális eseménysorozat megszervezésére. Mivel csak egy olasz város nyerheti el e megtisztelő címet, felmerül a kérdés: vajon megéri-e a versengő településeknek a több évig tartó felkészülés, ha 2015 elején csak egyetlen győztest hirdetnek majd ki. Mi hajtja mégis e városokat, miért vonzó versenybe szállniuk?